

Sanna Lehtonen

Lausuntopyyntönne HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Valtion toimenpiteiden vaikutus heikentää kuntataloutta

Vaikka hyvinvointialueuudistuksesta on kulunut vain vähän aikaa, kuntien toimintaa ja lakisääteisten tehtävien rahoittamista muutetaan vuonna 2026 jälleen lukuisilla eri tarkoituksella palvelevilla päätöksillä. Julkisen sektorin palvelulupausta laajennetaan lisäämällä kuntien tehtäviä, mutta yleiskatteelliseen valtionosuusrahoitukseen ohjataan useita leikkauksia indeksijärjestyksen, normien keventämisen ja kotoutumiskorvausten tehostamisen nimissä.

Vuonna 2026 kuntien valtionosuuksiin kohdistetaan suora 75 miljoonan euron valtionosuusleikkaus. Toisaalta kuntien taloutta vahvistettiin vuoden 2025 alussa sote-siirtolaskelman tarkentumiseen liittyvän 277 miljoonan euron valtionosuuslisäyksen muodossa. Vuonna 2024 voimaan tullut maapohjan kiinteistöveron pakkokorotuksen kuntataloutta vahvistava vaikutus rajoitui vain harvoihin kuntiin.

Erityisen voimakkaasti kuntien toimintaan ja talousnäkömiin vaikuttaa kuluvan vuoden alussa käynnistynyt TE-palvelu-uudistus. Työttömyyden rajun kasvun myötä työllisyysalueiden asiakasmäärät ja kuntien rahoittamat työttömyysturvamenot ovat lisääntyneet odotettua voimakkaammin.

Kuntaliitto arvio jo viime syksynä, että työttömyyden hoidon palvelut ja kuntien työttömyysturvaan liittyvä uusi rahoitusvastuu tulevat siirtymään kuntiin vuoden 2025 alussa lähes 100 miljoonaa euroa alirahoitettuna. Heikko työllisyystilanne ja erityisesti pitkäaikaistyöttömien määrän kasvu tullevat lisäämään tätä euromäärää arviolta 200 miljoonaan heti uudistuksen ensimmäisenä vuonna.

Lisäksi hallituksen sosiaaliturvaan kohdistuvat päätökset, kuten asumistuen ja työttömyysetuuksien leikkaukset, ovat lisänneet toimeentulotuen tarvetta huhtikuusta 2024 alkaen. On todennäköistä, että kuntien ja valtion puoliksi rahoittamat perustoimeentulotuen kustannukset nousevat kuluvana vuonna jopa miljardiin euroon. Tämä tarkoittaisi kunnille noin 100–150 miljoonan euron toimeentulotuen rahoitusosuuden kasvua vuonna 2027.

Oppimisen tuen uudistus tuli voimaan elokuussa 2025. Uudistuksessa kuntien menot ja tulot lisääntyivät laskennallisesti yhtä suurella euromäärällä. Täten uudistus ei vahvistanut perusopetuksen taloutta.

Kuntien talousarviovalmistelun näkökulmasta käytännössä kuntien taloutta rasittavat vuosina 2025–2027 myös 231 miljoonan euron suuruiset sote-siirtolaskelman jälkikäteisperinnät valtiolle, jotka vähentävät kunnan valtionosuutta. Kun nämä kaikki kuntien talouteen keskeisesti vaikuttavat tekijät huomioidaan, **valtion toimet heikentävät kuntataloutta sekä vuonna 2026 että koko hallituskauden aikana.**

Tämä on ristiriidassa sen suhteen, että Orpon hallituksen tavoitteena on ohjata kuntahallintoa lähelle tasapainoa. Kuntahallinnon rahoitusasemaksi vuonna 2026 ennustetaan -0,5 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteen suhteen.

Julkisen talouden tila on vakava

Verotulot kasvavat kunnissa ja valtiolla parhaillaan erittäin vaimeasti, mutta menot lisääntyvät ripeästi uusien lakisääteisten tehtävien, heikon suhdanetilanteen ja julkisen sektorin kasvavien investointitarpeiden myötä. Valtiovarainministeriön talousennusteen mukaan valtion ja paikallishallinnon rahoitusali jäämä (nettoluotonotto) yltää lähivuosina 13 miljardiin euroon. Julkisen velan arvioidaan kasvavan kuluvaan vuonna poikkeuksellisen runsaasti, yli 20 miljardilla eurolla.

Myös kuntien talousnäkymät vaikeutuvat parhaillaan nopeasti. Kuntien ja kuntayhtymien tilikauden tulos painuu jo kuluvaan vuonna lähelle nollaa ja toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee miljardiluokan alijäämään. Kuntatalouden tila pysyy vaikeana koko kehyskauden. Yksittäisten kuntien taloudellisia lähtökohtia vaikeuttavat tuntuvat valtion rahoitusleikkaukset, työttömyyden nousu, sote-uudistuksen tasauserät sekä hallitusohjelmaan kirjattujen kuntauudistusten yllä leijuva epävarmuus.

Lisäksi väestökehitys ja taloudellisen kasvun erilainen jakautuminen maan sisällä eriyttävät kuntia voimakkaasti. Kriisikuntamenettelyyn on joutumassa lähivuosina useita, asukasluvultaan pieniä kuntia. Valtiovarainministeriön mukaan vaikeassa taloudellisessa asemassa on myös 20 001–40 000 asukkaan kuntakokoryhmä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Sanna Lehtonen
Kuntatalousasioiden johtaja

Valtion vuoden 2026 talousarvio

Kuntatalous

Hallintovaliokunta 2.10.2025

Sanna Lehtonen, kuntatalousasioiden johtaja
Suomen Kuntaliitto

KUNTA
LIITTO

Valtion toimenpiteiden vaikutuksia kuntatalouteen vuosina 2025-2027

	2025	2026	2027
Maapohjan kiinteistöveron alarajan korotus	108	108	108
Indeksijarru (1 %-yksikkö)	-49	-80	-111
Sote-siirtolaskelman Black Friday -vos-komp.	277	277	277
Normien purkuun liittyvä valtionosuusleikkaus	-23	-21	-21
Leikkaus TE-palveluiden rahoitukseen	-37	-37	-37
Leikkaus kuntien laskennallisiin koto-korvauksiin	-58	-58	-58
-75 miljoonan euron valtionosuusleikkaus (kehysriihi 2025)		-75	-75
Leikkaus lask. koto-korvauksiin (budjettiriihi 2025)			-30
Orpon hallituksen keskeiset toimet yhteensä	218	114	53
<u>Lisäksi kuntien talousarviovalmisteluun vaikuttavat:</u>			
Sote-siirron jälkikäteisperintä vuodelta 2023	-167	-167	-167
Sote-siirron jälkikäteisperintä vuodelta 2024	-64	-64	-64
Valtion toimien vaikutukset yhteensä, ml. sote-uudistukseen liittyvät jälkikäteisperinnät	-13	-117	-178
Paineet TE-uudistuksesta, heikosta työllisyysstilanteesta ja toimeentulotuesta	-200	-200	-300

TE-uudistus siirsi tehtävät kuntiin
~100 milj. euroa
alirahoitettuna
vuonna 2025.

Työttömyys-
etuusmenot ovat
-100 milj. euroa
ennakoitua
suuremmat
vuonna 2025.

Kuntien osuus
toimeentulotuen
rahoituksesta
kasvaa 100-150
milj. euroa.

TE-uudistuksen hintalappu
reilusti kunnille siirtynyttä
rahoitusta suurempi

Suora -75 miljoonan
valtionosuusleikkaus
pienentää verorahoitusta ja
sitä heikentää mm.
sivistystoimen resursseja.

ansiotuloverotus, yhteisöverokanta
Verotulomenetykset
korvataan kunnille
täysimääräisesti.

Verot, menot, vos, uudistukset...

Kuntatalous

2026

Korvausta sote-
omaisuusjärjestelyistä
+150 miljoonalla
Ylittyykö korvauskynnys
yhdelläkään kunnalla?

Palkkasopimus ja uudet
tehtävät lisäävät menoja
Oppimisen tuen uudistus +/-0

VOS, kiinteistövero, norminpurku
Kuntia koskevien uudistusten
keskeneräisyys aiheuttaa
epävarmuutta

Leikkausten
välilliset vaikutukset?
Toimeentulotuki, HV-alueet,
järjestöt, kulttuuri, liikunta...

KUNTA
LIITTO

Kuntaliitto 15.9.2025

KUNTALIITON TALOUSBAROMETRI SYKSY 2025

*"Kuntien taloudellinen
liikkumavara pienenee
tulevina vuosina."*

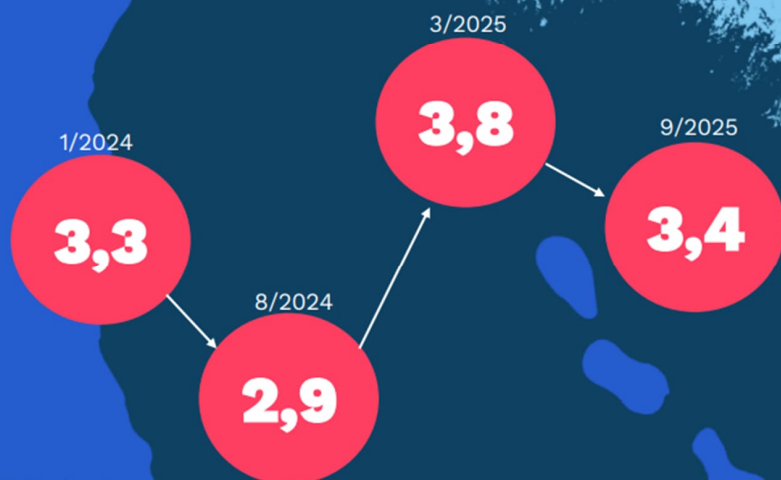
193
vastausta

KUNTA
LIITTO

Keskimääräinen arvio kunnan talouden tilasta tällä hetkellä on talous- johtajien mukaan 3,4.

Arvio on heikentynyt hieman
viime keväästä 2025.

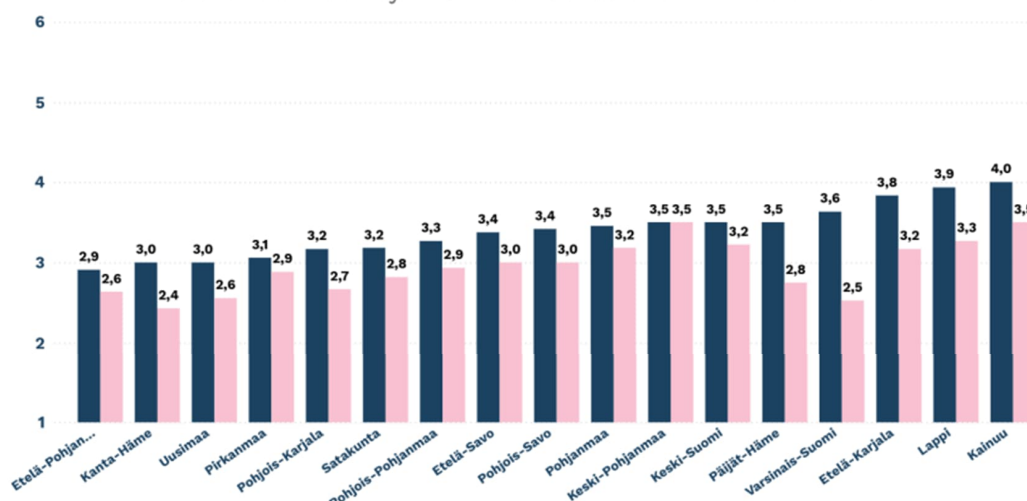
6 = Erittäin hyvä
5 = Hyvä
4 = Melko hyvä
3 = Melko huono
2 = Huono
1 = Erittäin huono

Alueellinen tarkastelu

Odotukset heikkenivät jyrkimmin Varsinais-Suomessa ja Päijät-Hämeessä

● Talouden tilanne nyt ● Talouden tilanne 12 kuukauden kuluttua

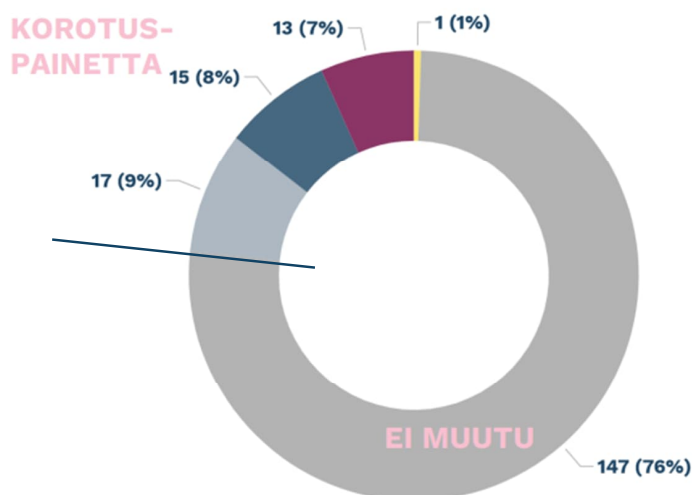
Kuntien talousjohtajilta kysyttiin kunnan talouden tilannetta nyt ja 12 kuukauden kuluttua asteikolla yhdestä kuuteen.

1 = Erittäin huono
2 = Huono
3 = Melko huono
4 = Melko hyvä
5 = Hyvä
6 = Erittäin hyvä

Huom. Kymenlaakso on jätetty pois, koska vastauksia ei kertynyt tarpeeksi

Kuntaliiton syksyn 2025 Talousbarometri julkaistiin 15.9.2025

Vajaa neljäsosa kunnista kertoo veronkorotuspaineista, valtaosassa ei muutospainetta

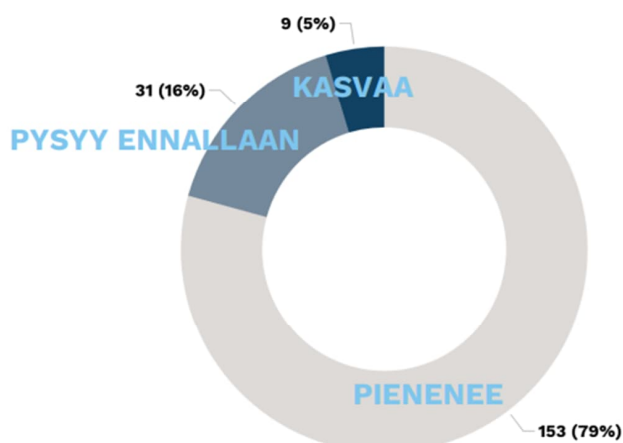

Kuntien talousjohtajilta kysyttiin veroprosentin muutospainetta asteikolla:

- laskee
- ei muutu / pysyy ennallaan
- nousee alle 0,2 prosenttiyksikköä
- nousee 0,2-0,5 prosenttiyksikköä
- nousee yli 0,5 prosenttiyksikköä

Kuntaliiton syksyn 2025 Talousbarometri julkaistiin 15.9.2025

Valtaosa vastaajista arvioi kuntansa taloudellisen liikkumavaran pienenevän tulevina vuosina

Kuntien talousjohtajilta kysyttiin taloudellisen liikkumavaraa seuraavan 10 vuoden sisällä asteikolla:

- pienenee
- pysyy ennallaan
- kasvaa

Lisätiedot:

Sanna Lehtonen

Kuntatalousasioiden johtaja
Elinvoima ja talous -yksikkö
Suomen Kuntaliitto ry
Toinen linja 14, 00530 Helsinki
+358 9 771 2079, +358 50 575 9090
Twitter: @SKlehtonen
Sanna.Lehtonen@kuntaliitto.fi
www.kuntaliitto.fi

